

KÚRIA

Bfv.III.1.821/2014/8.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év május hó 12. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmény miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt védőinek felülvizsgálati indítványát elbírálva a Pécsi Törvényszék 10.B.57/2010/305. számú, illetőleg a Pécsi Ítéltábla Bf.II.197/2012/17. számú ítéletét e terhelt vonatkozásában hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztői, vagy azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthatnak be.

I n d o k o l á s

A Pécsi Törvényszék a 2012. március 2-án kelt 10.B.57/2010/305. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény – a továbbiakban: korábbi Btk. – 166. § (1) bekezdés, valamint (2) bekezdés a), f) és i) pont], mint felbujtót. Ezért őt 15 évi fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Az I. rendű terhelt vonatkozásában kétirányú fellebbezések alapján

eljárva a Pécsi Ítéltábla a 2012. október 11-én kihirdetett és ugyanaznap jogerős Bf.II.197/2012/17. számú határozatával az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

A jogerős ügydöntő határozat tényállásának lényege az I. rendű terheltet érintően a következő:

Az I. rendű és a II. rendű terhelt testvérek.

A III. rendű terhelt közel 10 éve ismerte meg a II. rendű terheltet, amikor ugyanazon büntetés-végrehajtási intézetben töltötték a büntetésüket.

A IV. rendű terhelt a III. rendű terhelt egyik élettársa.

Az I. rendű terhelt és családja néhai P. Z. és élettársa, P. M. közelében, velük egy utcában élt. A két család között évekkel ezelőtt megromlott a viszony. Ez részben P. Z.-nek és családjának a magatartására, az I. rendű terhelt és családja által elfogadhatatlannak ítélt életvezetésére vezethető vissza. E terhelt többször szóvá tette hangoskodásukat, valamint azt, hogy kutyáikat az utcára kiengedték, gyerekei között gyakran riadalmat okozva. Az említettek miatt kialakult indulatát pedig növelte, hogy P. Z. a törvényesség határain mozgó, néha azon túllépő tevékenységéből időnként jelentős jövedelmekre tett szert, nem ritkán nagy értékű gépkocsikkal járt.

Az I. rendű terhelt a P. család tagjainak társadalmi együttélés szabályait sértő viselkedése miatt több alkalommal kért segítséget a rendőrségtől, amely azonban nem vezetett eredményre. Ezért 2008. év nyarára az I. rendű terhelt családja és a P. család között, némely gyerekükre is kiterjedően haragos viszony alakult ki.

E feszült, állandó konfliktussal terhelt kapcsolat miatt az I. rendű terhelt elhatározta, hogy véget vet a problémának, megakadályozandó azt, hogy a továbbiakban akár a gyermekeit, akár más hozzátartozóit inzultusok ériék. Elsősorban néhai P. Z. megleckéztetésére készült, amelynek érdekében a II. rendű terhelttől olyan személy felkutatását kérte, aki ezt a feladatot végre tudja hajtani. A II. rendű terheltnek ekkor jutott eszébe korábbi ismerőse, a III. rendű terhelt (B., más néven S.), akit alkalmasnak ítélt erre.

2008. október elején az I. rendű és a II. rendű terheltek felkeresték a III. rendű terheltet A-ban, az akkor még I. rendű terhelt tulajdonában volt S. típusú személygépkocsival. Ez alkalommal vázolták az I. rendű terhelt és családja, valamint a P. család közötti feszültség okát, lényegét, illetőleg a konfliktusok megoldására kerestek, kértek javaslatot. Szóba került az is, hogy

ennek egyik módja egy kézigránáttal történő „megleckéztetés” is lehetne. A kézigránát használatára a III. rendű terhelt tett javaslatot, majd a testvérpár kérésére vállalta annak beszerzését is. A B. testvérek arra kérték a III. rendű terheltet, hogy beszerzését követően hajtsa is végre a feladatot.

Azért, hogy e kérdésben B. S. dönteni tudjon, az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű terheltek P-re autóztak azzal a céllal, hogy megmutassák B. S-nek a robbantás helyszínét, a végrehajtás körülményeinek kidolgozását segítő.

P-n megmutatták B. S-nek néhai P. Z. F. utca alatt lévő házát, melyet B. S. telefonjával le is fényképezett.

A helyszín feltérképezését követően a III. rendű terhelt időt kért arra, hogy döntsön abban a kérdésben, hogy a feladatot elvállalja-e. Nem sokkal később azonban nemleges választ adott, egyértelműen elhárította magától e kérést, közölve azt: nem vállalja, hogy kézigránátot dobjon be a házba.

Annak ellenére, hogy a III. rendű terhelt a végrehajtástól elzárkózott, elvállalta, hogy kézigránátot biztosít a B. testvéreknek. Ezért felvette a kapcsolatot Gy. L. nevű ismerőseivel, aki ekkor előzetes letartóztatása okán büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. Kérésének teljesítését vállalta, ezért testvérét, Gy. J-t kérte meg, hogy ebben legyen a III. rendű terhelt segítségére. Gy. J. pontosabban meg nem határozható napon, de bizonyosan 2008. október 8. napját követően elkísérte a III. rendű terheltet. A beszerzett kézigránátokat rejtő dobozt lakásuk mellett, a kertben rejtette el a IV. rendű terhelt segítségével, majd ismét felvette a kapcsolatot B. J-vel, akit a két kézigránát beszerzéséről tájékoztatott. Az A-ban tartózkodó III. rendű terheltet a II. rendű terhelt személyesen felkereste. Utóbbi a megbeszélés közben - 19.42 órakor - telefonon tartotta a kapcsolatot testvérével, az I. rendű terhelttel, beszámolva a III. rendű terhelttel folytatott tárgyalásról.

A III. rendű terhelt O. Zs-nek beszámolt arról, hogy a II. rendű és a I. rendű terheltek mihez kérték a segítségét, továbbá arról is, hogy a kézigránátot honnan és milyen okból szerezte be. Így a IV. rendű terhelt tudott arról, hogy a I. rendű, a II. rendű és a III. rendű terheltek miként készítik elő a bűncselekményt.

2008. november 18-án a késő délutáni-esti órákban a II. rendű terhelt édesapja és saját névnapját megünnepeleendő családi összejövetelen vett részt K-n, édesapja lakásában.

Este azonban telefonon felhívta a III. rendű terheltet közölve, hogy hamarosan indul a gránátért, amit legkésőbb 21.30.-kor meg is

tett. Megegyezésüknek megfelelően, 22 óra és 22.45 óra közötti időpontban A-ban, ahova a tulajdonában lévő M. gépkocsival ment, a III. rendű terhelt 1 db M52-es típusú kézigránát adott át B. J-nek.

A kézigránát átvételét követően a II. rendű terhelt P-re indult.

A II. rendű terhelt 23 óra 45 perc körüli időpontban érkezett a p-i F. utcába a sértettek házához. A két szobából, konyhából és fürdőszobából álló épületnek az utcával párhuzamos homlokzatán két ablak található; mindkettő háromosztatú, egy dupla szárnyú és egy önállóan nyitható, egyszárnyú részből állt. Az ablakok dupla szárnyú részét fehér színű, leengedett állapotban lévő műanyag redőny fedte, míg a szimpla szárnyak fedetlenek voltak. Szemből nézve a bal oldali ablak mögött a kisebb szobában sötét volt, míg a jobb oldali ablak mögötti nagyobb (háló) szobát a működő televízió megvilágította. Miután az egyrétegű üvegből álló ablakszárny előtt a függöny sem volt elhúzva, a hálószoba helyiségbe a kerítésen kívülről - melynek nagykapuja egyébként nyitott állapotban volt - be lehetett látni, még a szinte összefüggő falat alkotó tuják takarásából is.

A II. rendű terhelt - testvérének, az I. rendű terheltnek a kérését teljesítve a kézigránát kibiztosította és azt legfeljebb 3 méteres távolságból, a kerítésen kívülről, a tuják között állva, avagy a kerítésen belülről a fentebb említett fedetlen ablakszárnyon keresztül, annak üvegét betörve a nagyszobába dobta. A robbanást követően a II. rendű terhelt a helyszínről elmenekült.

A kézigránát a franciaágyon fekvő néhai P. Z. és élettársa, néhai P. M. között esett az ágyra, ahol szinte azonnal, 23.50 perc körüli időpontban felrobbant. P. Z. és élettársa, P. M. a kézigránát felrobbanása következtében nyomban életüket veszítették.

P. Z. halálának közvetlen oka az agyállomány súlyos, élettel össze nem egyeztethető mértékű roncsolódása volt, mely a koponya- és koponyaalapi csontok töréséhez társult. A halál bekövetkezésében rész-oki szereppel bírt a sértett által elszenvedett valamennyi sérülés együttes következményeként kialakuló shock is. Az élettel össze nem egyeztethető sérülések közvetlen, kizárólagos és egyenes következménye volt P. Z. igen rövid időn belül bekövetkezett halála. Életét a legkorábban érkező orvosi segítséggel sem lehetett volna megmenteni.

P. M. H. halálát a nyaki gerinc, a gerincvelő, a jobb nagyagyfélteke, a jobb főhörgő és tüdőállomány zúzódása, a koponya és a koponyaalap többszörös darabos törése, valamint a kétoldali sorozat-bordatörés következményeként beállott ún. soksérüléses (polytraumás) shock okozta.

A szobában e sértett szülőkkel együtt tartózkodott még három gyermekük is: a 2002. július 3. napján született P. Z., a 2003. június 28-án született P. Z. és a 2005. április 12. napján született P. V. M.. A három gyermek a franciaágy és az ablak között, azonban annak szintje alatt elhelyezkedő, alacsony ágyon, és matracon betakarózva feküdt. A robbanás következtében azonban egyikük sem sérült meg, mert édesanyjuk, P. M. teste felfogta a szétrobbanó repeszszilánkok egy részét. A sérülést okozó fémdarabok amiatt sem érték el őket, mert a szülői ágy szintjénél, így a robbanás nullpontjánál alacsonyabban feküdtek.

A gyermekek a robbanás hanghatásától eredő halláskárosodást sem szenvedtek el.

A házban tartózkodott még P. M., aki P. Z. korábbi kapcsolatából született gyermeke volt. Ő azonban a ház egy másik, előzőtől fallal elválasztott, nappali szobának használt helyiségében aludt.

A terheltek közül az I. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy a sértetti család az esti órákban rendszeresen otthon tartózkodik, és közös hálószobát használnak a gyermekeikkel. A II. rendű terhelt pedig látta is ezt. A III. rendű terhelt viszont a kézigránát átadásakor nem tudott arról, hogy P. Z. és élettársa egy légtérben fognak tartózkodni a gyermekeikkel. Valamennyien tisztában voltak azonban azzal, hogy a robbanás a közelében tartózkodó emberek életének kioltásával jár.

A jogerős ügydöntő határozat ellen az I. rendű terhelt védői terjesztettek elő - a terhelt javára - felülvizsgálati indítványt.

Az igen sokrétű indítvány indokai szerint az eljárás alapjául szolgáló vádirat a Be. 217. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltakat megsértve nem tartalmazza pontosan körülírva a terhelt terhére rótt cselekményt.

A vádirati megállapítások csupán azt tartalmazzák, hogy az I. rendű terheltben a vele rossz viszonyban álló P. család „megleckéztetésére” alakult ki szándék, ezen szándékát „több alkalommal kifejezésre juttatta” a II. rendű terhelt előtt, aki „beleegyezett testvére kérésébe” és „felkeresték a III. rendű terheltet”. Ezt követően az I. rendű terhelt segítséget kért a III. rendű terhelttől, majd az „I. és a II. rendű terhelt megpróbálta rávenni a III. rendű terheltet, hogy végezze el a robbantást”, aki azonban nem vállalta azt.

A védői álláspont szerint az idézett kifejezések nem felelnek meg a korábbi Btk. 21. § (1) bekezdésében foglalt azon meghatározásnak, miszerint felbujtó az, aki mást bűncselekmény elkövetésére

szándékosan rábír.

Ezért a vád nem törvényes, mert nem tartalmaz olyan kifejezést, amely az I. rendű terhelt felbujtó, rábíró magatartását megjelölte volna, abban nem szerepel olyan, pontosan körülírt megnyilvánulási forma, amely következtében az adott magatartás jogellenességéről állást lehetett volna foglalni.

Emellett ugyancsak a vád törvényességét érintő hiányosság érhető tetten az indítvány szerint a felbujtás eredményeként létrejött cselekmény leírását illetően is. A vádirat ugyanis kifejezetten azt rögzíti, hogy a II. és IV. rendű terheltek pontosan meg nem állapítható módon jutottak be P-ék udvarába, majd többszámban tartalmazza, miszerint „a lakás hálósobájába dobták a kézigránátot”. Ezt követően viszont ismét kifejezetten rögzíti, miszerint nem volt megállapítható, hogy kettejük közül melyikük biztosította ki, és ki dobta be a kézigránátot a lakásba.

A védői álláspont szerint ezzel sérült a vád személyi meghatározottsága is, hiszen a Be. 2. § (2) bekezdése a terhelt személyének egyértelmű, a vádiratban való megnevezését, illetve feltüntetését írja elő. Nyilvánvaló, hogy egyszerre két személy sem a kézigránát kibiztosítását, sem annak eldobását nem hajthatta végre.

Ebben az esetben viszont a vádnak tartalmaznia kellett volna, a két terhelt közül ki a tettes és ki a részes. Önmagában a helyszín szándékegységben való közös megközelítése ugyanis még nem eredményez társtettségét, a tényállási elemet személyesen nem megvalósító terhelt akár felbujtó, akár bűnsegéd lehet. Ha az egyes terheltek pontos elkövetési magatartása nem állapítható meg, akkor a Be. 4. § (2) bekezdése alapján a terhelt javára kell dönten, ilyen esetben viszont a tettesi magatartás hiánya zárja ki a részesi felelősség megállapíthatóságát.

Az indítvány utalt rá: nem felel meg a törvényes vád követelményének a vádirat, ha nem tartalmazza a cselekmény elkövetésének helyét, idejét és/vagy az elkövetési magatartásnak megfelelő azokat a tényeket, hogy a terhelt miként működött közre a tényállás megvalósításában (BH 2011.34.). Mindez jelen esetben azt eredményezte, hogy a vád alapján nem volt megállapítható: az egyes terheltek milyen elkövetési magatartással vettek részt a tényállási elemek megvalósításában. Így a felbujtás tárgyát képező cselekményt illetően a vád egyrészt azért nem volt törvényes, mert nem volt megállapítható annak kapcsán, hogy ki volt a tettes és ki a részes, másrészt pedig azért nem, mert a terheltek pontos elkövetési magatartása sem tűnt ki belőle.

A vád tárgyává tett cselekmény - ekként kétirányú, a felbujtó és a

felbujtott oldaláról való - pontos körülírtságának hiányában az elsőfokú bíróság a vád tárgyalásába sem bocsátkozhatott volna, hanem a Be. 267. § (1) bekezdés j) pontja alapján az eljárást meg kellett volna szüntetnie. Miután ezt nem tette meg, a másodfokú bíróságnak kellett volna a Be. 373. § (1) bekezdés I. pont c) alpontja szerint az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezni, és az eljárást megszüntetni.

Mindezek hiányában viszont az említett eljárási szabálysértés a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerint felülvizsgálat tárgyát képezi.

Másodlagosan az indítvány a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján az I. rendű terhelt felmentését kérte.

Az I. rendű terhelt vonatkozásában ugyanis még a jogerős ítéletben megállapított tényállás is csak azt tartalmazza, hogy „segítséget kért” a II. rendű terhelttől a P. családdal kapcsolatos problémájának megoldásához, illetve, hogy a II. rendű terhelt „testvére, az I. rendű terhelt kérését teljesítve” dobta a kézigránát a sértett lakásába.

A „kérés” és a „segítségkérés” kifejezések a védői álláspont szerint semmiféle rábíró, de főleg szándékosan elkövetett bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábíró jelleggel nem bírnak. Így tehát a korábbi Btk. 21. § (1) bekezdésében írt felbujtói elkövetés a jogerős ítéleti tényállás alapján sem állapítható meg.

Ezen túlmenően azonban a tényállás felderítetlen is. A III. rendű terhelt ugyanis az eljárási bíróságok által elfogadott vallomásában következetesen azt állította, hogy az I. rendű terhelt a sértett megleckéztetésére irányuló kérését a III. rendű terheltnek címezte. A bűncselekményt azonban nem vitatottan a II. rendű terhelt hajtott végre.

E körben a másodfokú bíróság azonban nem csak anyagi jogi, de ún. „abszolút” eljárási szabálysértést is elkövetett. A jogerős ítéleti tényállás szerint ugyanis az I. rendű terhelt a II. rendű terhelt segítségét a P. Z. megleckéztetésére alkalmas személy felkutatásához kérte, majd az ennek keretében felkeresett III. rendű terhelt tett javaslatot a kézigránát használatára, akit a B. testvérek kértek arra, hogy a beszerzést követően hajtsa végre a feladatot is. Ezzel szemben az ítélet indokolása azt rögzíti, hogy a bűncselekmény tettese a II. rendű terhelt, aki e cselekményt testvére, az I. rendű terhelt kezdeményezésére, ráhatására követte el, ezért az őt a bűncselekmény elkövetésére rábíró I. rendű terhelt az emberölés büntettét a Btk. 21. § (1) bekezdése szerinti felbujtóként követte el (elsőfokú ítélet 42. oldal).

A felbujtó és a felbujtottak személyének eltérő megjelölése az indítvány szerint a Be. 373. § (1) bekezdés III. pont b) alpontjában írt eljárási szabálysértést valósítja meg, az pedig a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel ugyancsak felülvizsgálati ok.

A védői álláspont szerint a II. rendű terhelt annak ellenére ment el a kézigránátot eldobni, hogy az I. rendű terhelt a III. rendű terheltet kérte erre, aki azonban visszautasította azt. Nyilvánvaló, hogy megbeszélés történt: a megleckéztetés nem járhat halál okozásával. Így a megleckéztetés kéréséből a II. rendű terhelt sem következtethetett arra, hogy az a sértett megölését jelenti. Ehhez képest mégis bedobta a kézigránátot a lakásba, ami alapján köztudomásúlag számolnia kellett akár halálos eredmény okozásával is; az I. rendű terhelt kérése tehát nem erre irányult. Az eljáró bíróság az e körben felmerült kérdéseket nem tisztázta.

Ugyanakkor ebben a tekintetben a tettes általi ún. minőségi túllépésről is beszélhetünk; hiszen a megleckéztetés soha, semmilyen körülmények között nem jelentheti a sértett megölését.

Nem tisztázta az eljáró bíróság azt sem, hogy mi indította a II. rendű terheltet a cselekmény elkövetésére, így az összefüggésben áll-e az I. rendű terhelt P-ékkal kapcsolatos kijelentéseivel. Az elsőfokú bíróság egyébként ezen kijelentések komolyságát sem vizsgálta, nem vette figyelembe, hogy az I. rendű terhelt azokat jóval korábban, az aktuális sérelmei hatására indulati állapotban tette meg.

Így az indítók és a konkrét cselekmény közötti kapcsolat bizonyítása maradt el, az e körben levont ítéleti következtetések ténybeli alapjai nem tisztázottak.

Kitért végül az indítvány arra is, hogy a cselekmény következtében 14. életévét be nem töltött személy nem vesztette életét. Ezért a korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés i) pontja szerinti minősített eset legfeljebb kísérleti szakba jutott, befejezett bűncselekmény megállapítása e vonatkozásban a büntető anyagi jog szabályait sérti. Ez pedig a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontján keresztül szolgál felülvizsgálat alapjául, mert a törvénysértő minősítés folytán szabtak ki a terhelttel szemben törvénysértően súlyos büntetést.

A Legfőbb Ügyészség a BF.15/2015. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt mindhárom, a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában foglalt indok alapján egyaránt alaptalannak tartotta.

Álláspontja szerint az indítvány a cselekménysor egészéből és

logikájából kiszakítva vizsgálja az I. rendű terhelt magatartását, és azokból is téves következtetéseket von le.

Az eljárás bíróságok a vádelv sérelme nélkül állapították meg az I. rendű terhelt bűnösségét. A vádirat pontosan tartalmazza, miszerint az I. rendű terhelt azért kereste meg többszörösen büntetett előéletű hozzátartozóját, hogy őt - börtönkapcsolatai révén is - P. Z. sértett „megleckéztetésére” kérje fel. A II. rendű terhelt ennek megfelelően vette fel a kapcsolatot a III. rendű terhelttel, együtt nézték meg a helyszínt, ahol utóbbi fényképet is készített. A III. rendű terhelt közölte, hogy gránát felhasználását tervezi, és vállalkozott annak beszerzésére, a cselekmény végrehajtására azonban végül nem. Az elkövetési eszköz klasszikusan emberi élet kioltására alkalmas, így az I. rendű terhelt tudattartalma nyilvánvalóan túlterjedt a „megleckéztetés” nyelvtani fogalmán. Ezt alátámasztja az I. rendű terhelt által a II. rendű terheltnak a gránát beszerzése érdekében átadott 50.000 forint is. Az I. rendű terhelt pontosan tudatában volt annak is, hogy a tervezett végrehajtási mód mellett a sértett - esténként rendszeresen otthon tartózkodó - 14. életévét be nem töltött gyermekeinek élete is kioltásra kerül. A III. rendű terhelt visszautasítását követően pedig már a cselekményt kívánva, az elkövető személyébe belenyugodva cselekedett.

Így a törvényes vád alapján eljárás bíróságok a megállapított tényállásból okszerűen következtek az I. rendű terhelt bűnösségére és a cselekményt is helyesen minősítették, az alkalmazott joghátrány pedig törvényes.

Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a támadott határozatokat hatályukban tartsa fenn.

A legfőbb ügyész átiratára a védő írásbeli észrevételt tett.

Eszerint a Legfőbb Ügyészség csupán megismételte a jogerős ítéleti tényállást és minősítést. Az átirat új állítást nem tartalmaz, így a felülvizsgálati indítvány tárgyához sem kapcsolódik szorosan.

Ezért a védő az indítványt változatlan tartalommal tartotta fenn, és annak tárgyaláson történő elbírálását, valamint érdemben az abban foglaltaknak megfelelő határozat meghozatalát kérte.

A Kúria mindenekelőtt arra utal, hogy bírósági eljárásnak a Be. 234. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási formái közül a felülvizsgálati indítvány a Be. 424. §-a szerint tanácsülésen vagy nyilvános ülésen bírálható el, tárgyalás kitűzésére így nem kerülhet sor. Ugyanakkor az indítvány a terhelt javára szól, e védelem a jogerős határozattal kapcsolatos jogi álláspontját részletesen kifejtette, a támadott határozat pedig a felülvizsgálati eljárásban ténybelileg nem vitatható. A támadott

határozat a felülvizsgálati eljárásban a terhelt terhére nem változtatható meg. Ekként egyetlen ok sem indokolja a nyilvános ülésen történő elbírálást. Ezért a Kúria a védők felülvizsgálati indítványát a hivatkozott törvényhely (1) bekezdésének I. fordulata alapján tanácsülésen bírálta el és azt nem találta alaposnak.

A Kúria megállapította, hogy az eljárás alapját képező vád kellő részletességgel és pontossággal, személyre szabottan és pontosan körülírva tartalmazza az I. rendű terhelt felbujtói magatartását, valamint a II. rendű terhelt annak folytán végrehajtott tettesi alapcselekményét is.

Kétséggel a vádiratnak a konkrét cselekmény történeti eseménysorát leíró része úgy kezdődik, miszerint 2008 nyarán az I. rendű terheltben megérlelődött a gondolat, hogy szomszédját meg kellene leckéztetni. Ezt követően azonban maradéktalanul szerepelnek a vádiratban azok a tényállítások is, melyek alkalmasak olyan következtetés levonására, miszerint az I. rendű terhelti szándék kezdettől fogva ténylegesen - és a terheltek által erre alkalmazott megnevezésétől függetlenül - P. Z. megölésére irányult: a „megleckéztetés” szó alatt mind az I. rendű, mind a II. rendű terhelt a sértetti család életének kioltását értette.

Így mindenekelőtt a vád rögtön a fent idézett mondatot követően már azt is tartalmazza, hogy az I. rendű terhelt olyan személy felkutatása érdekében fordult a II. rendű terhelthez, aki kézigránát tud szerezni és P. Z-t meg tudja leckéztetni.

A kézigránát - a felülvizsgálati indítványban is elismerten - köztudomásúlag kifejezetten az emberi élet kioltására alkalmas és azt célzó, nem pedig pusztán testi sérülést okozó eszköz. Ezért jelen esetben az eszköz választása meghatározó jelentőségű. Onnantól kezdve, hogy a kézigránát beszerzésének és a sértett házában való felhasználásának igénye a terhelti beszélgetésekben felmerült, az I. rendű terhelt nem hivatkozhatott arra: a „megleckéztetés” fogalmába az emberölést nem értette bele. Ez annál is inkább így van, mert nem hangzott el részéről a „megleckéztetés”-t illetően olyan megszorítás, hogy a kézigránát akként kell használni (pl. nem a házba, hanem az udvarba dobni), hogy az ne járhasson emberélet elvesztésével.

Ezzel szemben az I. rendű terhelt éppen az ellenkezőjét tette egyértelművé: továbbra is kérte a III. rendű terheltet a kézigránát beszerzésére, majd a cselekmény elkövetésére is. Kifejezetten annak előkészítése érdekében vitte gépkocsival a sértett házához, ahol arról fényképfelvétel is készült. Az I. rendű terhelt tehát a tervnek - előbb csak az alkalmazott eszközt (a kézigránátot), majd az alkalmazás módját (a sértett házába való bedobása) illetően is - mindinkább előbbre haladott és kidolgozottabb állapotában is,

nemhogy elhatárolódott volna attól, hanem továbbra is azonosult vele, és egyre inkább szorgalmazta annak végrehajtását.

Mindezzel az I. rendű terhelt éppen azt bizonyította, hogy „megleckéztetés” alatt – függetlenül e szó nyelvtani jelentésétől – a kézigránátnak a sértett házába való bedobását, azaz az emberölést érti, cselekvősege más személynek az erre való rábírására irányul.

A vád az ezen következtetések levonását lehetővé tevő tényeket tartalmazza. Annak törvényességét az sem érinti, hogy a jogerős ítélet bizonyos tényeket a bizonyítás eredményéhez képest attól némileg eltérően állapított meg; így például a kézigránát használatának ötletét a III. rendű terhelt terhére rótt. Ebből azonban az I. rendű terheltet illetően csupán annyi következik, hogy a vádban írtakhoz képest később vált bizonyossá: az I. rendű terhelt rábíró magatartása ölésre vonatkozik. A vád szerint az I. rendű terhelt eleve az ölési célzattal az ehhez való segítségnyújtás érdekében kereste meg a II. rendű terheltet, ekként a jogerős ítélet valamennyi ténybeli megállapítása a tett-azonosság keretein belül maradt.

A felbujtás fogalmilag a tettes rábírása annak a konkrét (szándékos) bűncselekménynek az elkövetésére, amelynek megtörténtét (végrehajtását) – eredmény-bűncselekmény esetében a tényállásbeli eredmény bekövetkeztét – a felbujtó kívánja, és a tettes ennek megfelelően cselekszik, ezáltal a kívánt bűncselekmény legalább kísérleti szakba lép. Ehhez képest közömbös a rábírás nyelvi formája. A rábírás fogalmának a rábíró által kívánt bűncselekmény végrehajtásának kérése is megfelel, ha a tettes részéről e kérés teljesítése a bűncselekmény elkövetésének a döntő motívuma.

Téves tehát az indítvány okfejtése abban a vonatkozásban is, miszerint a pusztán kérés, segítségkérés a felbujtói magatartást nem merítheti ki, ezáltal ennek vádbeli leírása a törvényes vád fogalmának sem felel meg. Jelen esetben az irányadó tényállás nem tartalmaz olyan más indokot, ami alapján a P. Z-vel való konfliktusban személyesen semmilyen más módon nem érintett II. rendű terheltnek érdekében állhatott volna a sértett és egész családjának megölése, így értelemszerűen az I. rendű terhelt emberölési cselekmény végrehajtására vonatkozó kérése meghatározó motívuma lehetett annak, hogy ez a bűncselekmény végbemenjen.

Teljes a tettesi (felbujtotti) magatartás vádbeli leírása is. A vádirati tényállás ugyanis a II. és IV. rendű terheltek cselekvőségét, ideértve az azzal okozott eredményt, tartalmazza. A vád csupán azt nem tüntette fel – minthogy erre vonatkozóan a nyomozás eredményeként egyértelmű ténymegállapítás nem volt lehetséges –, a megvádolt együttesen jelenlevő két terhelt közül melyik terhelt dobta el a kézigránátot, tehát melyik követte el a

cselekményt tettesként, és melyik bűnsegédként.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogerős ítéletben kizárólagos tettesként bűnösnek kimondott II. rendű terhelt tekintetében nem törvényes a vád. A vádirat ugyanis tartalmazza azt, hogy a sértett házát a II. és IV. rendű terhelt együtt közelítette meg, és mindketten ott voltak, amikor egyikük a gránátot kibiztosította és azt az ablakon keresztül a szobába bedobta. A bíróság pedig a tényállás-megállapítási kötelezettségét teljesítve, ezen vádbeli tények keretei között állapította meg, hogy a II. rendű terhelt, minthogy a kézigránátot a lakásba bedobta, e bűncselekményt - az I. rendű terhelt felbujtására - egyedüli önálló tettesként követte el.

A Be. 373. § (1) bekezdés I. pont c) alpontjában foglalt eljárási szabálysértés tehát nem valósult meg, az eljáró bíróságok az I. rendű terhelt bűnösségét törvényes vád alapján eljárva állapították meg.

Ugyancsak az anyagi büntetőjog szabályainak megsértése nélkül került sor az I. rendű terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapítására az irányadó, jogerős ítéleti tényállás alapján. Ennek alapját a másodfokú ítélet 3. oldalának hatodik bekezdésében foglalt tényállás-módosítás szó szerint is tartalmazza, miszerint a II. rendű terhelt az I. rendű terhelt kérésére hajtotta végre a cselekményét.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás irányadó és ez a tényállás a felülvizsgálati indítványban nem is támadható. E ténymegállapítás megalapozottságának vitatása tehát - akár arra hivatkozva, hogy az I. rendű terhelt nem neki, hanem a III. rendű terheltnek címezte kérését, akár azon az alapon, hogy az I. rendű terhelt kérése komolytalan volt, vagy tartalmában nem a II. rendű terheltben kiváltott cselekvősségre irányult - a tényállásnak a Be. 423. § (1) bekezdésében tilalmazott, meg nem engedett támadását jelenti, ami felülvizsgálat tárgya nem lehet.

A felülvizsgálati indítvány jogi okfejtése pedig téves e körben. Az ún. „láncolatossá felbujtás” (felbujtó felbujtása) esetén a tettesi elkövető személye közömbös. Nem érinti a felbujtó felelősségét az sem, ha a felbujtott maga helyett helyette állít, és a bűncselekményt e személy követi el.

A jelen esetben az történt, hogy az I. rendű terhelt a sértettek kézigránátos megöléséhez keresett a szükséges eszköz beszerzésére és a cselekmény végrehajtására képes személyt. Ehhez kérte a II. rendű terhelt közreműködését. Miután a kézigránát már rendelkezésre állt, a III. rendű terhelt pedig a tettesi elkövetést visszautasította, a II. rendű terhelt arra az elhatározásra jutott,

hogy a cselekményt így már maga is végre tudja hajtani, majd ennek megfelelően cselekedett. Kétségtelen azonban, hogy e cselekményének az I. rendű terhelt kérése - rábírása - volt a döntő motívuma.

A II. rendű terhelt ezzel nem lépte túl a felbujtás kereteit. Az történt csupán, hogy a már addig is az I. rendű terhelt rábírása okán megkezdett és folytatott, de addig csupán előkészületi jellegű magatartása az ölési cselekmény elkövetésével (a kézigránát ablakon bedobásával) nem bűnsegédire, hanem tettesire váltott. Ez azonban az I. rendű terhelt szándékának - ölési célzatának - mindenben megfelelt.

Az indítvány ugyan ennek megalapozottságát is vitatta, azonban - ahogy arra a Kúria már utalt - e körben a felülvizsgálat törvénynél fogva kizárt.

Az irányadó tényállásból tehát a büntetőjog szabályainak megsértése nélkül voltak következtetést az eljáró bíróságok az I. rendű terhelt büntetőjogi felelősségére. Így a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt felülvizsgálati ok sem valósult meg.

A Be. 373. § (1) bekezdésének III. pont b) alpontjában meghatározott - az indítványban hivatkozott - eljárási szabálysértés megállapítására az adhat alapot, ha az első- vagy a másodfokú ítélet indokolása teljes mértékben ellentétes lenne a rendelkező részével. Erről a másodfokú bíróság határozatát tekintve az adott esetben szó sincs. Az indítvány egyébként az elsőfokú ítélet indokolása tényállási részének néhány megállapítását állította szembe, látta ellentétben állónak a jogi indokolás körében kifejtettekkel. Ez tehát a fenti „abszolút” eljárási szabálysértést fogalmilag nem meríti ki.

Megjegyzi ugyanakkor a Kúria, hogy az indítványban felhozott iménti ellentmondás sem valós, az a kérdéses szövegrészeknek a környezetükből való kiragadására vezethető vissza. A jogi indokolás ugyanis helyesen rögzíti, hogy a bűncselekmény tettese a II. rendű terhelt volt, és az I. rendű terhelt az ő felbujtásával követte el a bűncselekményt. Ennek ténybeli alapja azonban nem a tényállásban rögzített, a B. testvéreknek a III. rendű terhelt irányában elhangzott, a bűncselekmény elkövetésére irányuló felhívása, hanem - amint arra a Kúria már utalt - az volt, hogy a II. rendű terhelt is az I. rendű terhelt felbujtására követte el a bűncselekményt. Így a megállapított tényállás és az indokolás között sincs ellentmondás.

Az eljáró bíróságok az I. rendű terhelt cselekményét helyesen minősítették a korábbi Btk. 166. § (1) bekezdés i) pontja szerint is, valamint egyúttal befejezett bűncselekményként. A több emberen elkövetett emberölés [korábbi Btk. 166. § (1) bekezdés és (2)

bekezdés f) pont] ún. összefoglalt bűncselekmény, melynek befejezett megvalósításához legalább két ember halálának bekövetkezése szükséges. Befejezett ez a bűncselekmény akkor is, ha az annak révén bekövetkezett két halálos eredményt meghaladóan további sértett vagy sértettek (passzív alanyok) tekintetében a cselekmény kísérleti stádiumban marad. Ehhez képest az ún. „összefoglalt bűncselekmény” bármelyik (akár csak egyetlen) rész-cselekményéhez társuló minősítő körülmény, az összefoglalt bűncselekményt súlyosabban minősíti. Így van ez akkor is, ha a befejezett összefoglalt bűncselekmény egyik kísérleti szakban rekedt rész-bűncselekményéhez társul a minősítő körülmény.

Jelen esetben az I. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy a lakás hálósobájában kiskorúak is tartózkodnak. Az ennek ismeretében történt felbujtói magatartása hatására a II. rendű terhelt cselekménye három 14. életévét be nem töltött személy ellen is irányult. Az összefoglalt bűncselekménynek az ő sérelmükre elkövetett emberölések kísérletei is a részeit alkotják. A törvényi egységet alkotó bűncselekmény minősítése pedig mind az egyes minősítő körülményeket, mind az elkövetés stádiumát illetően csak egységes lehet. Így az egyes rész-bűncselekményekre vonatkozó minősítő körülmény - jelen esetben a tizennegyedik életévét be nem töltött személy(ek) sérelmére történt elkövetés - megállapítása sem mellőzhető, ez a minősítő körülmény a törvényi egységként megvalósult befejezett, több emberen elkövetett emberölés büntettét minősíti.

A jogerős ítéleti minősítés pedig a kifejtetteknek mindenben megfelel.

Végül utal a Kúria arra is, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a bűncselekmény törvénysértő minősítése csak akkor alapozhat meg felülvizsgálatot, ha annak következtében a kiszabott büntetés vagy az alkalmazott intézkedés törvénysértő. A vitatott minősítő körülmény hiányában is kétszeresen minősülő, az egyik súlyosabb minősítő körülményhez szükséges két ember halálának okozásán túl további három ember megölését célzó cselekmény felbujtójával szemben akár életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható lett volna. Így viszont az elkövetéskor hatályos Btk. szerint kiszabható határozott tartamú szabadságvesztés maximuma e minősítő körülmény hiányában sem lenne törvénysértő.

Ezért a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára való hivatkozás ugyancsak nem alapos.

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be.

426. §-a alapján - az I. rendű terhelt tekintetében - hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2015. május 12.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

írnok
BÉ